

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Дмитренко О.Ю.

здобувач,

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

ТИП ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК ФЕНОМЕН, ЩО ДЕТЕРМІНУЄ РІВЕНЬ ПЕРЕЖИВАННЯ САМОТНОСТІ ТА САМООЦІНКИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Актуальність. Серед великої кількості ролей, що їх засвоює людина, для нормальної соціалізації особистості велике значення мають статеві та гендерні ролі. Актуальність даної проблеми також полягає у тому, що особистість студента – особистість, яка розвивається і змінюється. Важливим аспектом особистості студента є гендерна приналежність. Це обумовлює життєвий вибір, стиль поведінки, та, зрештою, і саму роль, відведену суспільством.

Мета: визначити тип гендерної ідентичності молоді (чоловіків і жінок) та емпірично дослідити взаємозв'язок типу гендерної ідентичності із переживанням самотності та самооцінки.

Методика та організація дослідження. Дослідження проводилося за допомогою опитувальника С. Бем [2, с. 234], методики діагностики рівня суб'єктивного переживання самотності Д. Рассела і М. Фергюсона [1, с. 77], опитувальника на визначення рівня самооцінки С. В. Ковальова [3, с. 19]. Тестування проводилося серед студенток факультету психології Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара, серед студентів на факультетів обслуговування залізничних доріг та транспорту

Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту. Загальна кількість респондентів - 300 студентів віком від 18 до 22 років.

Для вирішення поставлених цілей нашої роботи ми використали метод дисперсійного аналізу з використанням комп'ютерної програми SPSS.

Нашою метою було виявлення статистично достовірних відмінностей за показниками самотності, самооцінки серед студенток та студентів різних типів гендерної ідентичності ми. У результаті дослідження були отримані наступні дані.

Таблиця 1

**Прояв суб'єктивного переживання самотності,
рівня самооцінки та депресивного стану в залежності
від типу гендерної ідентичності жінок**

Джерело	Залежна змінна	Сума квадратів типу III	ст. св.	Середній квадрат	F	Знач.
GenType	Рівень суб'єктивного переживання самотності	643,857	3	214,619	3,638	,014
	Рівень самооцінки	2821,655	3	940,552	5,606	,001

Багатомірні критерії^{c,d}

Оцінка ефектів міжгрупових факторів

У таблиці представлені результати дисперсійного аналізу нашого дослідження, які показали, що дійсно існують статистично достовірні відмінності у переживанні самотності в різних типах гендерної ідентичності серед жінок, оскільки за показником самотність значимості $p = 0,014$, при $p \leq 0,05$, існування такої відмінності підтвердили результати аналізу за рівнем самооцінки $p = 0,001$, при $p \leq 0,05$. Серед студенток різних типів гендерної ідентичності за показником прояв депресивних станів статистично значимих відмінностей виявлено не було $p = 0,91$, при $p \leq 0,05$.

А отже, можна зробити висновок, що суб'єктивне переживання самотності та рівень самооцінки залежить від типу гендерної ідентичності жінок.

Далі представлені результати дисперсійного аналізу респондентів чоловічої статі.

Таблиця 2

**Прояв суб'єктивного переживання самотності,
рівня самооцінки та депресивного стану в залежності
від типу гендерної ідентичності чоловіків**

Джерело	Залежна змінна	Сума квадратів в типу III	ст.св.	Середній квадрат	F	Знач.
GenType	Рівень суб'єктивного переживання самотності	1338,565	3	446,188	5,704	,001
	Рівень самооцінки	1549,529	3	516,510	2,335	,076

Багатомірні критерії^{c,d}

Оцінка ефектів міжгрупових факторів^d

За результатами дисперсійного аналізу серед чоловіків спостерігається дещо інша тенденція, ми виявили статистично значущі відмінності у переживанні самотності, оскільки $p = 0,001$, при $p \leq 0,05$, а ось за рівнем самооцінки значимих відмінностей виявлено не було, оскільки $p = 0,076$, при $p \leq 0,05$.

Отже було виявлено, що тип гендерної ідентичності чоловіків пов'язаний з особливістю їх переживання самотності, а ось рівень самооцінки не пов'язаний з типом гендерної ідентичності студентів.

Як ми бачимо, результати серед жінок і чоловіків дещо відрізняються. Спільним для обох статей стає твердження, що рівень суб'єктивного переживання самотності відмінний серед представників різних типів гендерної ідентичності. Особливістю є те, що для жінок характерна відмінність рівня самооцінки серед

різних типів гендерної ідентичності, а серед чоловіків рівень самооцінки не залежить від типу гендерної ідентичності.

У своєму дослідженні ми також зробили статистичний аналіз за «рівень суб'єктивного переживання самотності», «рівень самооцінки» серед всіх респондентів (N=300), і отримали цікаві результати, які представлені у таблиці.

Таблиця 3

Прояв суб'єктивного переживання самотності, рівня самооцінки в залежності від типу гендерної ідентичності та статі

Джерело	Залежна змінна	Сумма квадратів типу III	ст.с в.	Средній квадрат	F	Знач.
Gender	Рівень суб'єктивного переживання самотності	24,927	1	24,927	,363	,547
	Рівень самооцінки	47,254	1	47,254	,243	,622
GenType	Рівень суб'єктивного переживання самотності	1140,643	3	380,214	5,542	,001
	Рівень самооцінки	2704,012	3	901,337	4,635	,003

Багатомірні критерії^{c,d}

Оцінка ефектів міжгрупових факторів

За результатами дисперсійного аналізу ми можемо зробити наступний висновок. На даній вибірці не було виявлено різниці у переживанні досліджуваних нами феноменів (суб'єктивного переживання самотності, рівні самооцінки) саме за статевою приналежністю, оскільки за «рівнем суб'єктивного переживання

самотності» значення $p = 0,547$ (при $p \leq 0,05$), за «рівнем самооцінки» $p = 0,622$ (при $p \leq 0,05$). Натомість, ми виявили, що за даними змінними існують відмінності, які залежать від гендерної ідентичності респондентів. Так, за «рівнем суб'єктивного переживання самотності» значення $p = 0,001$ (при $p \leq 0,05$), за «рівнем самооцінки» $p = 0,003$ (при $p \leq 0,05$).

Отже, у результаті статистичного аналізу ми отримали нову у гендерній психології закономірність, що справді існує статистично значима відмінність за вищезазначеними феноменами, пов'язана з типом гендерної ідентичності людини, а не з її статевою приналежністю. Так, можемо припустити, що для особистості тип гендерної ідентичності є більш психологічно значимим, ніж стать.

Даний результат ще раз підкреслює і доводить важливість типу гендерної ідентичності особистості поряд з іншими психологічними феноменами. Знижується значимість статі людини, у прояві певних психологічних характеристик не так важливо чоловік чи жінка, на перше місце виходить тип гендерної ідентичності. На нашу думку, реальна сучасна життєва ситуація є правдивим відображенням отриманих нами статистичних результатів, адже жінки давно виконують функції чоловіків, а чоловіки частіше демонструють якості характерні для жіночої статі.

Отже, емпіричне дослідження довело, що справді існує статистично значима відмінність у переживанні самотності, рівні самооцінки сучасної молоді, що пов'язане з типом гендерної ідентичності людини, а не її статевою приналежністю. Таким чином, ми побачимо, що гендерна ідентичність є важливою, можливо, навіть найістотнішою характеристикою людини, яка пов'язана з іншими важливими психічними процесами і без якої вона не може існувати як свідомо автономна особистість.

Список використаних джерел:

1. Райгородский Д.Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. [учебное пособие] / Д.Я. Райгородский. – Самара: Издательский дом «БАХРАХ-М», 2002. – 672с.

2. Практикум по гендерной психологии / под. ред. И. С. Клециной. – СПб.: Питер, 2002. – 478с.

3. Шайгородский Ю.Ж. Точка отсчета: Методики личностной и социально-психологической диагностики учителя / Ю.Ж. Шайгородский. – Омск. Обл. асоц. «Интеллектика», 1992. – 37с.

Раєвська Я.М.

к. психол. н., асистент,

*Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнко*

СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ЯК ЗАСІБ ДОЛАННЯ ЖИТТЄВИХ ТРУДНОЩІВ І ВІДНОВЛЕННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІТЕЙ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ

У статті визначені основні напрямки соціальної допомоги і відновлення соціалізаційного потенціалу дітей трудових мігрантів. Розкрито сфери соціальної допомоги дітям транскордонних трудових мігрантів – сімейна соціалізація, шкільна соціалізація й соціалізація за місцем проживання або знаходження. Надано низку рекомендацій для забезпечення ефективною соціальною допомогою дітям транскордонних трудових мігрантів в українських умовах.

Ключові слова: трудові мігранти, соціальна допомога, соціальна соціалізація, шкільна соціалізація, соціалізація за місцем проживання або знаходження, консультування, інформування, тренінг, інтервенція.

Виникнення специфічних життєвих труднощів у процесі соціалізації дітей транскордонних трудових мігрантів вимагають здійснення корекції цього процесу, яке можна забезпечити шляхом надання соціальної допомоги дітям, які її потребують. Факт надання такої допомоги на сьогодні уможливлується завдяки тому, що